

Міністерство культури та інформаційної політики України
Національна бібліотека України для дітей

**Стан спеціалізованих бібліотек України для дітей
у період російсько-української війни
2022-2023 років**

(програма та методика моніторингового дослідження)

УДК 027.625(477):001

С 76

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко.
Укладачі: О.Б. Петренко, Є.Ю. Лідерман.
Літературний редактор В.В. Зеленська.

Стан спеціалізованих бібліотек України для дітей у період російсько-української війни 2022-2023 років : прогр. та методика моніторингового дослідж. / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. О. Б. Петренко, Є. Ю. Лідерман. — Київ: НБУ для дітей, 2023. — 12 с.

Програму та методику моніторингового дослідження розроблено з метою дослідити матеріально-технічний стан, ресурси та функціонування бібліотек для дітей України, які постраждали від російської збройної агресії у 2022-2023 роках.

© Національна бібліотека України для дітей

I. Обґрунтування доцільності проведення дослідження

Повномасштабне російське вторгнення 24 лютого 2022 року призвело до кардинальних змін не тільки у життя українців, а й внесло корективи в роботу бібліотек для дітей. Зокрема, частина їх не працювала та й по цей день не працює через руйнацію будівель, ведення бойових дій у безпосередній близькості з населеними пунктами або частими ворожими ракетними, чи бомбовими ударами по них. Ще частина бібліотек не надавала послуги, оскільки весь персонал перебував на простій або ж у відпустках без збереження заробітної плати. Реалії роботи публічних бібліотек країни в умовах війни 2022 року моніторилися Національною бібліотекою України ім. Ярослава Мудрого під час дослідження «Публічні бібліотеки України в умовах російської збройної агресії»¹. За оприлюдненими результатами реальний стан функціонування спеціалізованих бібліотек для дітей окремо не простежується.

Зважаючи на вищевикладене Національна бібліотека України для дітей як всеукраїнський науково-методичного центр із методичного забезпечення функціонування мережі спеціалізованих бібліотек для дітей, спираючись на досвід НБУ ім. Ярослава Мудрого, проводить моніторинг «Стан спеціалізованих бібліотек України для дітей у період російсько-української війни 2022-2023 років».

II. Мета і завдання дослідження

Мета: статистичний моніторинг стану спеціалізованих бібліотек для дітей (обласних, районних, міських, селищних, сільських) в умовах російської збройної агресії (втрати фондів, матеріально-технічної бази тощо) та аналіз впливу агресії на їхнє функціонування у 2022-2023 роках.

Завдання: здійснити аналіз статистичної інформації про стан спеціалізованих бібліотек для дітей (обласних, районних, міських, селищних, сільських) в умовах російсько-української війни (втрати фондів, матеріально-технічної бази тощо) та визначити вплив збройної агресії на їхнє функціонування у 2022–2023 роках за визначеними параметрами:

- мережа бібліотек для дітей;
- стан зайнятості працівників бібліотек;
- матеріально-технічна база бібліотек для дітей (зокрема втрати та руйнування);
- бібліотечні фонди (зокрема втрати);
- орієнтовний розмір збитків.

Порівняти отримані дані з результатами попереднього етапу вивчення (починаючи з другого етапу).

---

¹ Кравченко С. ПБ України в умовах російської збройної агресії (результати першого етапу дослідження). Блог Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого. URL: <https://oth.nlu.org.ua/?p=6096> (дата звернення: 21.02.2023).

III. Учасники дослідження

Організатор дослідження – Національна бібліотека України для дітей:

- розробка програми і методики;
- організація дослідження;
- узагальнення отриманих даних;
- видання аналітичної довідки.

Співорганізатори – обласні бібліотеки для дітей:

- роз'яснення методики дослідження базовим бібліотекам для дітей області;
- забезпечення своєчасного заповнення таблиць бібліотеками для дітей області;
- збір та узагальнення даних щодо дитячих бібліотеках області;
- відправлення узагальнених даних у передбачуваних методикою обсягах до Національної бібліотеки України для дітей.

Бази проведення: базова мережа бібліотек для дітей обласних, міських, селищних, сільських громад, що функціонують на підконтрольних Україні територіях.

IV. Етапи проведення дослідження

Дослідження планується провести протягом 2023 та початку 2024 років у чотири етапи:

I етап – лютий-березень 2023 р. (розробка програми дослідження);

II етап – травень-червень 2023 р. (отримання та аналіз інформації станом на 01.01.2022 та 01.01.2023 р.);

III етап – жовтень-грудень (збір первинної інформації станом на 01.09.2023 р.);

IV етап – грудень 2023 р. — січень 2024 р. (отримання та аналіз інформації станом на 01.09.2023 р.).

V. Методи та інструментарій проведення дослідження

Для вирішення поставлених у дослідженні завдань використовуються такі методи: **статистичний** (порівняльний аналіз статистичних даних станом на 01.01.2022 р. та на 01.01.2023 р.), **аналітичний, контент-аналіз**.

Інформація щодо діяльності спеціалізованих бібліотек для дітей збирається на територіях, підконтрольних Україні.

VI. Інструментарій

1. Дослідження проводиться в онлайн-форматі. Для реалізації дослідницьких процедур розроблені відповідні таблиці (див. додаток № 1):
  - **таблиця № 1 «Мережа спеціалізованих бібліотек для дітей»;**
  - **таблиця № 2 «Стан зайнятості працівників спеціалізованих бібліотек для дітей»;**
  - **таблиця № 3 «Втрати матеріально-технічної бази спеціалізованих бібліотек для дітей»;**
  - **таблиця № 4 «Бібліотечні фонди спеціалізованих бібліотек для дітей»;**
  - **таблиця № 5 «Втрати бібліотечних фондів спеціалізованих бібліотек для дітей»;**
  - **таблиця № 6 «Користувачі спеціалізованих бібліотек для дітей».**

Таблиці створені на основі ресурсу **Google-таблиці** та розміщені на **Google-диску**. Доступ до таблиць мають відповідальні фахівці обласних бібліотек для дітей за посиланнями.

2. Відповідальний за дослідження фахівець обласної бібліотеки для дітей проводить збір первинної інформації з дитячих бібліотек області окремо за видами бібліотек: обласна бібліотека для дітей, районні, міські, селищні, сільські бібліотеки для дітей та узагальнює її в «Таблицях для зведення даних по області», заповнюючи їх онлайн у папці відповідної області на **Google-диску**. Узагальнити отримані від спеціалізованих бібліотек для дітей дані обласним бібліотекам для дітей потрібно **до 24 квітня 2023 року**.

3. При заповненні таблиць у бібліотеках, де не було таких втрат, щодо яких проводиться моніторинг, ставиться **нуль (0)**, а всі інші дані вписуються. У **таблиці № 1 «Мережа спеціалізованих бібліотек для дітей»** у примітках пишеться **повна (згідно статуту) назва знищеної або частково зруйнованої дитячої бібліотеки (філії)**. Також, пишуться назви бібліотек для дітей (філій), які протягом **2022 року** були закриті або ліквідовані з інших причин (причина вказується), а також назви бібліотек, що змінили місце дислокації та працюють в онлайн-форматі. Інформація щодо діяльності бібліотек для дітей збирається на територіях, підконтрольних Україні. Обласні бібліотеки для дітей, які не в змозі провести збір інформації, повідомляють причину. Таблиці заповнюються онлайн усіма обласними бібліотеками для дітей, після чого ця інформація зберігається на **Google-диску** в папках, що відповідають конкретній області.

4. Узагальнити отримані від спеціалізованих бібліотек для дітей дані обласним бібліотекам для дітей потрібно **до 24 квітня 2023 року**.

5. Узагальнення інформації, внесеної в таблиці фахівцями обласних бібліотек, на державному рівні здійснює НБУ для дітей.

6. Для відкриття доступу до таблиць **Google-диску** обласна бібліотека для дітей повинна надіслати фахівцям НБУ для дітей електронну адресу своєї **Google-пошти**.

Таблиця № 1. Мережа спеціалізованих бібліотек для дітей*

Вид спеціалізованих бібліотек для дітей	Кількість бібліотек для дітей станом на 01.01.2022 р.	Кількість функціонуючих бібліотек для дітей у регіоні станом на 01.01.2023 р.		Кількість бібліотек для дітей, що протягом 2022 р. не функціонували по причині			Примітки
		усього	з них ті, що змінили місце дислокації та працюють в онлайн-форматі	повного руйнування приміщення	часткового руйнування приміщення	з інших причин (закриті або ліквідовані)	
Обласна							
Районна							
Міська							
Селищна							
Сільська							
Усього:							

* У таблиці № 1 «Мережа спеціалізованих бібліотек для дітей» у графі «Примітки» пишеться повна (згідно статуту) назва знищеної або частково зруйнованої дитячої бібліотеки. Крім того, пишуться назви бібліотек для дітей, які протягом 2022 року були закриті чи ліквідовані з інших причин (причина вказується), а також назви бібліотек, що змінили місце дислокації та працюють в онлайн-форматі.

Таблиця № 2. Стан зайнятості працівників спеціалізованих бібліотек для дітей

Вид спеціалізованих бібліотек для дітей	Кількість працівників станом на 01.01.2022 р. (осіб)		Кількість працівників станом на 01.01.2023 р. (осіб)		Кількість бібліотечних працівників, які станом на 01.01.2023 р. перебувають (-ли) на простой (осіб)			Кількість бібліотечних працівників, які станом на 01.01.2023 р. перебували у відпустках без збереження заробітної плати (осіб)		Кількість бібліотечних працівників, з якими станом на 01.01.2023 р. призупинена дія трудових договорів (осіб)	
	усього працівників	з них бібліотечних	усього працівників	з них бібліотечних	1-3 місяців	4-6 місяців	довше 7 місяців	до 1 місяця	довше 1 місяця		
											8
Обласна											
Районна											
Міська											
Селищна											
Сільська											
Усього:											

Таблиця № 3. Втрати матеріально-технічної бази спеціалізованих бібліотек для дітей

Вид спеціалізованих бібліотек для дітей	Кількість будівель, в яких розміщувалися бібліотеки для дітей, що зруйновані та не підлягають відновленню, станом на 01.01.2023 р.	Кількість будівель, в яких розміщувалися бібліотеки для дітей, що частково зруйновані/пошкоджені та потребують капітального ремонту/реконструкції, станом на 01.01.2023 р.	Кількість будівель, в яких розміщувалися бібліотеки для дітей, що зазнали незначних пошкоджень та потребують ремонту (заміна вікон, дверей, частковий ремонт даху, фасаду тощо), станом на 01.01.2023 р.	Кількість бібліотек для дітей, що відновили свою роботу після ремонту будівель, в яких вони розміщуються, або після переміщення в інші будівлі, станом на 01.01.2023 р.	Кількість бібліотек для дітей, які внаслідок війни втратили матеріально-технічні засоби, станом на 01.01.2023 р.		Кількість бібліотек для дітей, які отримали нові матеріально-технічні засоби від меценатів станом на 01.01.2023 р.
					втратили всі матеріально-технічні засоби	частково (комп'ютери, копіювально-розмножувальну техніку, мультимедійне обладнання, меблі тощо)	
	18	19	20	21	22	23	24
Обласна							
Районна							
Міська							
Селищна							
Сільська							
Усього:							

Таблиця № 4. Бібліотечні фонди спеціалізованих бібліотек для дітей

Вид спеціалізованих бібліотек для дітей	Вибуло примірників станом на 01.01.2022 р. (усього)	Бібліотечний фонд станом на 01.01.2022 р. (усього примірників)	Вибуло примірників на 01.01.2023 р. (усього)	З них по причині		Бібліотечний фонд станом на 01.01.2023р. (усього примірників)	Бібліотеки для дітей, які внаслідок війни втратили повністю або частково бібліотечні фонди, та отримали нові книги від меценатів станом на 01.01.2023 р.		
				актуалізації бібліотечних фондів ²	з інших причин		кількість бібліотек	кількість примірників	
				25	26		27	28	29
Обласна									
Районна									
Міська									
Селищна									
Сільська									
Усього:									

² Рекомендації Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України. Міністерство культури та інформаційної політики України. URL: <https://mkip.gov.ua/files/pdf/rekomendacii.pdf> (дата звернення: 21.02.2023).

Таблиця № 5. Втрати бібліотечних фондів спеціалізованих бібліотек для дітей

Вид спеціалізованих бібліотек для дітей	Кількість бібліотек для дітей, які внаслідок війни втратили частину бібліотечних фондів, станом на 01.01.2023 р.				Кількість бібліотек для дітей, які внаслідок війни втратили всі бібліотечні фонди, станом на 01.01.2023 р.			
	Усього	З них, що провели інвентаризацію	Зафіксовані інвентаризацією втрати		Усього	З них, що провели інвентаризацію	Зафіксовані втрати	
			кількість примірників	орієнтовна сума			кількість примірників	орієнтовна сума
	33	34	35	36	37	38	39	40
Обласна								
Районна								
Міська								
Селищна								
Сільська								
Усього:								

Таблиця № 6. Користувачі спеціалізованих бібліотек для дітей

Вид спеціалізованих бібліотек для дітей	Користувачів за єдиною реєстраційною картотекою станом на 01.01.2022 р. (усього)	Користувачів за єдиною реєстраційною картотекою станом на 01.01.2023 р.		Кількість обслужених користувачів станом на 01.01.2022 р. (усього)	Кількість обслужених користувачів станом на 01.01.2023 р. (усього)
		усього	з них внутрішньо переміщених осіб		
	41	42	43	44	45
Обласна					
Районна					
Міська					
Селищна					
Сільська					
Усього:					